

Παιδεία

sine qua non της θέωσής μας

του Χρίστου Στεργ. Μπελλέ

«Μπουντρούμι με δυο μικρά παραθυράκια ο άνθρωπος», απ' όπου βιγλίζει ουρανό, αναζητάει το Θεό, αρμέγει Ύπαρξη. Τούτες τις μέρες που ενανθρωπίζεται ο Θεός και ο άνθρωπος θεώνεται, κορυφώνεται η υπαρξιακή αγωνία με κέντρο βάρους τη ζωή και το θάνατο, τον έρωτα και το θάνατο (όψεις του ίδιου νομίσματος) και ο άνθρωπος γίνεται, για λίγο μικρός-μέγας φιλόσοφος, σφιγμένος σε ατλάζι από όνειρα, θαύματα, ελπίδα, παραμυθία, απαντοχή. Μόνο που τα παιδιά, γενικά, είναι πιο δυνατά από εμάς, επειδή πιστεύουν περισσότερο στα όνειρα και τα θαύματα μέσα από την καρδιά τους.

Ο άνθρωπος είναι η πιο τραγική φιγούρα στην Ύπαρξη, γιατί έχει συνείδηση αυτής της τραγικότητάς του, αφού είναι το μοναδικό ον που γνωρίζει ότι είναι "καταδικασμένο" σε θάνατο. Γι' αυτό είναι αμαρτία να ζεις χωρίς να κάνεις τον εαυτό σου ευτυχισμένο. Είναι αμαρτία, όταν, κατά τον ποιητή: «τα όνειρά μας / αναβάλλονται διαρκώς / μέχρι που γίνονται γηρατειά». Η ευτυχία διδάσκεται με την αρετή, αποκτάται με την αρετή... Και η αρετή, που είναι η τάση προς την ηθική τελειότητα, κατακτιέται με την Παιδεία, αφού η Παιδεία αποτελεί την πνευματική και ηθική αγωγή του ανθρώπου...

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να αποκρυπτογραφήσεις τις θανατικές συνιστώσες στον έρωτα και τις ερωτικές συνιστώσες στο θάνατο...

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να καταλάβεις ότι «η ζωή είναι ένα όργανο θανάτου» πως και τα δάκρυα, ακόμα, δημιουργήθηκαν για να απαλύνουν τον πόνο, το άγνωστο.

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να αντιληφθείς πως η ζωή είναι ένας θάνατος που συνεχώς αναβάλλεται.

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να αντιληφθείς, ότι μέσα στον έρωτα υπάρχει ψήγμα θανάτου. Χάριν παραδείγματος η αρσενική αράχνη, αμέσως μετά τον έρωτα πεθαίνει ή σ' ό,τι αφορά στο Αλογάκι της Παναγιάς, ο θάνατος από έρωτα είναι ζωή. Σε φυτά και ζώα η πνοή του μυστηρίου, το ταύτισμα έρωτα-θανάτου, είναι πιο φανερό, παρά στον άνθρωπο.

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να βιώσεις το άχρονο μέσα στο χρόνο και το άτοπο μέσα στον τόπο...

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να προσεγγίσεις τον Κόσμο των Ιδεών, κατά Πλάτωνα, τον ίδιο το Θεό, ακόμα και να τον ξεπεράσεις...

Μόνο με την Παιδεία θα αντιληφθείς ότι η αγάπη είναι ζητούμενο και όχι δεδομένο, ότι βασικό γνώρισμα της αγάπης είναι η θυσία και ότι για ν' αγαπήσεις πολύ, πρέπει να πονέσεις πολύ...

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να αφουγκραστείς τους ψιθύρους της ύπαρξης, να ανιχνέψεις σκιές, ανάσες και αρώματα του χθες, μα και του μέλλοντος, καταπώς υποστηρίζει ο μεγάλος Ελύτης: «Ως κι ένα περιθόλι ολόκληρο έβγαλα γιομάτο εσπεριδοειδή που μύριζαν Ηράκλειτο και Αρχίλοχο. Μα 'ταν τόση η ευωδιά που φοβήθηκα. Κι έπιασα σιγά-σιγά να δένω λόγια σαν διαμαντικά, να την καλύψω τη χώρα που αγαπούσα...».

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να αντιληφθείς το «σκιάς όναρ άνθρωπος» του Πίνδαρου, τουτέστιν (σε ελεύθερη απόδοση) ότι έχουμε την επικαρπία και όχι την κυριότητα επί της γης... Επικαρπωτές, λοιπόν, και όχι ιδιοκτήτες...

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να δεις στο πρόσωπο του εχθρού σου τον αδελφό...

Μόνο με την Παιδεία θα μπορέσεις να ταυτοποιήσεις – με γνώμονα τις Γραφές – τις βουλές του Πρωτομάστορα για τον άνθρωπο: "Και είπεν ο Θεός ποιήσωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα ημετέραν και καθ' ομοίωσιν"... Αλήθεια, έχουμε συνειδητοποιήσει τι σημαίνει αυτό το χρίσμα; Μοιάζουμε άλογο σ' απέραντο λιβάδι. Μπορεί να σύρει μια άμαξα με τόνους φορτίο, αλλά αρκεί ένα, τόσο δα, παλούκι μπηγμένο στο χώμα να του στερεί το υπέρτατο αγαθό της ελευθερίας. Θα μπορούσε και με την ανάσα του ακόμη να το ξεριζώσει. Και όμως ...Για μένα veritas aeterna (αιώνια αλήθεια) είναι η άγνοια και η αγωνία...

Στη βαθιά και πολύπλευρη κρίση που εδράζεται σε σταθερές διαχρονικές παθογένειες, το έλλειμμα Παιδείας αποτελεί την κυριότερη αιτία και αιτιατό της παρακμής. Καρπό της εκπαίδευσης, ως γνωστόν, αποτελεί η Παιδεία και το εκπαιδευτικό μας σύστημα, δυστυχώς, δεν παράγει Παιδεία, αφού είναι συμβατό και μονομερώς συνδεδεμένο με τις ανάγκες της αγοράς. Τι κι αν βρισκόμαστε στη γενέτειρα των ανθρωπιστικών σπουδών, τι κι αν η κλασική παιδεία μας ανήκει στα πανανθρώπινα τιμαλφή, τι κι αν ο Διδάσκαλος του Γένους, Αδαμάντιος Κοραής, έχει τη δική του αΐδιο αφήγηση: *«Τρόπον μεταβολής της Ελλάδος από την κατάστασιν εις την οποίαν ευρίσκεται την σήμερον ούτ' εστοχάσθη ποτέ ούτε στοχάζομαι δυνατόν άλλον, παρά την Παιδείαν».*

Θα ήθελα να τελειώσω με την προτροπή-συμβολισμό του Ελύτη: *«Την Άνοιξη αν δεν τη βρεις, τη φτιάχνεις... Προσέξτε, εκείνο που θα σας προσάψουν στο μέλλον τα χελιδόνια θα είναι η Άνοιξη που δεν φέρατε...».* Έχουμε, δυστυχώς, κλειστεί, ανεπαισθήτως, έξω από τα τείχη του κόσμου, παραφράζοντας τον ποιητή...